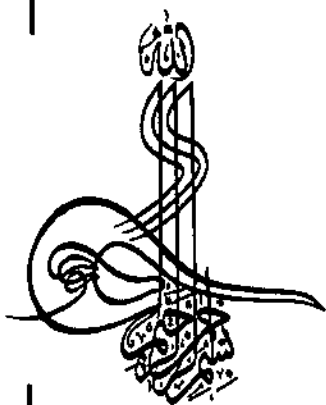

تحلیل محتوای کتاب‌های درسی (۱) با تأکید بر کتاب‌های درسی دوره ابتدایی

تألیف:

دکتر پریرا ایران نژاد

دکتر سیمین رونقی

دکتر نیره شاه‌محمدی

انتشارات سرافراز

تحلیل محتوای کتابهای درسی (۱) با تأکید بر کتابهای درسی دروه ابتدایی

✱ تألیف : دکتر پریرا ایرانزاد، دکتر سیمین رونقی، دکتر نیره شاه محمدی

✱ ناشر : سرافراز

✱ چاپ و صحافی: سرافراز

✱ لیتوگرافی: سرافراز

✱ تعداد صفحات: ۱۲۵ صفحه

✱ نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۰

✱ شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۲۵-۸۴-۳

✱ شمارگان : ۱۰۰۰ جلد

✱ قیمت : ۳۵۰۰ تومان

انتشارات سرافراز

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است .

سرشناسه	ایران نژاد، پریرا، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	تحلیل محتوای کتابهای درسی (۱) با تأکید بر کتابهای درسی دروه ابتدایی / تألیف پریرا ایران نژاد، سیمین رونقی، نیره شاه محمدی.
مشخصات نشر	کرج: سرافراز، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	۱۲۵ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۵۶۲۵-۸۴-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	کتابهای درسی -- ایران -- ارزشیابی
موضوع	آموزش ابتدایی -- کتابهای درسی
موضوع	آموزش ابتدایی -- ارزشیابی
شناسه افزوده	رونقی، سیمین، ۱۳۴۲ -
شناسه افزوده	شاه محمدی، نیره
رده بندی کنگره	LB۳۰۴۸ / الف۹ تلف ۹۳ ۱۳۹۰
رده بندی دیویی	۳۷۱/۳۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۳۵۸۵۳۲

مرکز بخش: نمایشگاه و فروشگاه تخصصی کتاب دانشگاهی خوارزمی
کرج - رجائی شهر - بلوار مؤذن شرقی - بلاک ۳۲ تلفن: ۴۴۴۳۶۹۶-۴۴۲۱۵۹۵

پیشگفتار

امروزه دنیای پیرامون انسان مملو از اطلاعاتی است که هر لحظه و به طرق مختلف در حال انتقال است. وسایل ارتباطاتی و اطلاعاتی جدید، دریچه محدود ذهن آدمی را به جهان بیکرانی رهنمون می‌سازد که سرشار از پیام‌های کلامی و غیر کلامی است. پیام‌هایی که بیشتر اوقات نیاز به تفسیر و توضیح دارند.

یکی از مهم‌ترین مسایل فلسفی انسان امروز خارج شدن از حوزه انواع تردیدها و ورود به حیطه کشف و درک پیام‌ها در علوم مختلف است. هر چند که یکی از وظایف علم فلسفه تعبیر و تفسیر معانی و کلام به‌عنوان اصلی‌ترین روش تولید و مبادله‌ی پیام‌ها است، ولی امروزه افراد متخصص در همه‌ی زمینه‌ها نیازمند بررسی انواع پیام‌ها به روش علمی و تجربی هستند. تحلیل محتوا به‌عنوان «روش بررسی توصیفی پدیده‌ها و مفاهیم» از دیرباز مورد توجه بوده و امروزه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین روش‌های تحقیق در حوزه علوم انسانی و اجتماعی توجه محققان و صاحب‌نظران این حوزه را به خود معطوف نموده است.

انسان همواره برای شناخت خود و دیگران به دنبال علایم و نمادهایی است تا بتواند ابعاد پنهان و ناشناخته را در وجود خویش و دیگران دریابد. شناخت ناشناخته‌ها ابزاری می‌خواهد تا به کمک آن بتوان در کوتاه‌ترین زمان به درست‌ترین پاسخ دست یافت. با توجه به انبوه اطلاعات موجود در رسانه‌ها مانند تلویزیون، ماهواره، اینترنت، روزنامه و کتاب، تجزیه و تحلیل اطلاعات امری بسیار ضروری به‌نظر می‌رسد. در حوزه تعلیم و تربیت مهم‌ترین منبع اطلاعاتی کتاب درسی است.

اهداف آموزشی و پرورشی به‌وسیله محتوای موجود در کتاب‌های درسی قابل دستیابی است. چه بسا در سالیان گذشته اهداف بسیار مناسبی تهیه و تدوین گردیده ولی به جهت عدم کارایی محتوای آموزشی عملاً دستیابی به آن‌ها غیر ممکن بوده است. جهت بررسی کتاب‌های درسی از نظر میزان تناسب محتوا با اهداف، میزان استفاده از اصول تدوین و سازماندهی محتوا، میزان خوانایی متن، مفاهیم قابل درک، تناسب تصاویر با متن و تناسب محتوا با توان ذهنی دانش‌آموزان، می‌توان از تحلیل محتوا سود جست.

در سال‌های اخیر تحلیل محتوای کتاب‌های درسی، به‌عنوان یکی از واحدهای اصلی دروس دانشگاهی در رشته علوم تربیتی به‌خصوص گرایش آموزش ابتدایی تدریس می‌گردد. با توجه به منابع محدود اطلاعاتی در این زمینه و تقاضای روزافزون جامعه دانشگاهی و فرهنگی برای تهیه کتابی به‌عنوان یک منبع آموزشی

کامل، مؤلفین درصدد برآمدند تا بدین نیاز منطقی، پاسخ مثبت دهند. با توجه به این که آموزش محور و اساس پرورش بوده و اساس آموزش در نظام آموزشی، کتاب درسی می باشد، ضرورت و اهمیت تألیف کتاب های درسی مناسب، بر کسی پوشیده نیست. وجود کتاب های درسی با ویژگی های مطلوب از نقطه نظر سازماندهی فکری و شکلی، می تواند توانایی یادگیری و درک و فهم دانش آموزان را ارتقاء بخشیده و محرک فکر و انگیزه بالا در آنان گردد.

از سوی دیگر تألیف نامناسب و غیر علمی یک کتاب درسی، موجب دل زدگی و درماندگی از آموختن در یادگیرنده ها شده و مسیر زندگی آینده ی آنها را تغییر دهد. بنابراین بر مولفان و برنامه ریزان درسی متعهد و آگاه، فرض است که با رعایت اصول علمی، و روان شناسی تربیتی و فنی و گرافیکی برای تهیه محتوای کتب درسی، دانش آموزان را در جهت کسب دانایی ها و توانایی های لازم، یاری رسانند. همچنین با تحلیل کتاب های درسی موجود، اشکالات و نواقص را مشخص نموده و در جهت اصلاح، بهبود و یا تجدید چاپ آنها قدم بردارند. در تهیه این کتاب سعی شده است که از آخرین منابع علمی موجود استفاده شود و با بررسی کتاب های درسی دوره ابتدایی، مثال هایی ملموس و عینی ارائه گردد. امید است که این کتاب مورد توجه اساتید علوم تربیتی، دانشجویان، معلمان و دبیران قرار گرفته و به عنوان یک منبع معتبر در آزمون های استخدامی آموزش و پرورش مورد استفاده قرار گیرد. بی شک توجه و ابراز نظرات انتقادی اساتید و معلمان بزرگوار بر مطالب این کتاب، زمینه ای برای تکمیل و غنی سازی محتوای آن در چاپ های بعدی خواهد شد. در انتها از آقای سرافراز، ناشر انتشارات خوارزمی به دلیل همکاری صمیمانه و صادقانه، در چاپ این کتاب قدردانی می نمایم.

و من ... التوفیق.

پریسا ایران نژاد

سیمین رونقی

نیره شاه محمدی

پاییز ۱۳۹۰

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیش‌گفتار

۱	فصل اول: کلیات تحلیل محتوا
۲	مقدمه
۳	ضرورت و اهمیت تحلیل محتوا
۴	اهداف تحلیل محتوا
۵	تعریف و مفهوم تحلیل محتوا
۸	ابعاد تحلیل محتوا
۱۰	پیشینه‌ی تاریخی تحلیل محتوا
۱۳	زمینه‌های کاربردی تحلیل محتوا
۱۴	اهداف طراحی کتاب‌های درسی
۱۵	محتوا
۱۶	تاریخچه کتاب درسی در جهان
۱۷	تاریخچه کتاب درسی در ایران
۱۸	کاربرد تحلیل محتوا
۲۲	انواع تحلیل محتوا
۲۵	ویژگی‌های تحلیل محتوا
۲۷	محتوای آشکار و پنهان
۳۰	خلاصه فصل
۳۱	فصل دوم: آشنایی با ساختار و ویژگی‌های کتاب درسی
۳۲	مقدمه
۳۳	۱- قسمت مقدماتی یا پیش از متن
۳۴	پیشگفتار
۳۵	سپاسگزاری
۳۵	فهرست مطالب
۳۶	سخنی با دبیران، دانش‌آموزان و اولیاء

۳۷	۲- قسمت میانی کتاب.....
۳۸	بخش مقدماتی متن
۳۹	متن اصلی
۴۰	سازماندهی فکری مطالب کتاب.....
۴۶	سازماندهی شکلی مطالب کتاب
۴۷	سازماندهی شکل چاپی کتاب
۴۷	پایان بخش متن
۴۹	۳- بخش پایانی کتاب درسی
۴۹	ضمائم و پیوست‌ها
۵۰	مثال اول: کتاب ریاضی پایه دوم دبستان
۵۴	مثال دوم: کتاب فارسی پایه سوم دبستان
۶۱	بررسی شکل ظاهری کتاب درسی
۶۷	ویژگی‌های کتاب معیار
۷۰	خلاصه فصل
۷۱	فصل سوم: آشنایی با ساختار و ویژگی‌های کتاب کار دانش آموز
۷۲	مقدمه
۷۳	تعریف و اهداف کتاب‌های کار و تمرین
۷۴	کتاب‌های دانش‌افزایی و تکمیلی
۷۶	اصول و روش‌ها
۷۹	استفاده از شیوه‌های دیگر به تناسب درس
۸۱	خلاصه فصل
۸۳	فصل چهارم: آشنایی با ساختار و ویژگی‌های کتاب راهنمای معلم
۸۴	مقدمه
۸۵	تعریف راهنمای تدریس
۸۶	کتاب‌های دانش‌افزایی حرفه‌ای معلم
۸۸	سازماندهی محتوا و آموزش در کتاب راهنمای معلم
۸۹	اصول تعیین و سازماندهی روش‌های تدریس

۹۰	 اصول مبتنی بر روان‌شناسی جدید
۹۲	 اصول مبتنی بر عملکردهای اجتماعی
۹۴	 اصول مبتنی بر هدف‌های وسیع دوره ابتدایی
۹۵	 ساختار کتاب راهنمای معلم
۹۶	 مثال اول: ریاضی پایه دوم
۹۸	 مثال دوم: فارسی پایه سوم
۱۰۰	 مثال سوم: علوم تجربی پایه پنجم
۱۰۳	 خلاصه فصل
۱۰۵	فصل پنجم: مراحل تحلیل محتوا
۱۰۶	 مقدمه
۱۰۷	 مراحل تحلیل محتوا
۱۰۹	 تعیین واحد تحقیق
۱۱۰	 مراحل روش تحقیق
۱۱۰	 بیان مساله
۱۱۳	 طراحی نظام رمزگذاری تحلیل
۱۱۳	 الف) انتخاب طبقات تحلیل
۱۱۳	 ب) انتخاب واحد محتوا
۱۱۵	 ج) انتخاب روش شمارش
۱۱۵	 اجرای تحلیل محتوا
۱۱۶	 تعیین روایی و اعتبار داده‌های تحلیل
۱۱۷	 تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌های جمع‌آوری شده
۱۱۸	 نمودار فرایند تحلیل محتوا از دیدگاه کیمبرلی
۱۲۰	 خلاصه فصل
۱۲۱	 منابع و مأخذ